

EUROOPA KOHTU OTSUS (viies koda)

17. juuni 1999*

Riigiabi – EÜ asutamislepingu artikkel 92 (muudetuna EÜ artikkel 87) – Uus abi –
Eelnev teatamine

Kohtuasjas C-295/97,

mille esemeks on Euroopa Kohtule EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel Tribunale di Genova (Itaalia) esitatud taotlus, millega soovitakse saada selles kohtus pooleli olevas vaidluses järgmiste poolte vahel:

Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA

ja

International Factors Italia SpA (Ifitalia),

Dornier Luftfahrt GmbH,

Ministero della Difesa,

eelotsust EÜ asutamislepingu artikli 92 (muudetuna EÜ artikkel 87) tõlgendamise kohta,

EUROOPA KOHUS (viies koda)

koosseisus: koja esimees J.-P. Puissochet, kohtunikud P. Jann, C. Gulmann,
D. A. O. Edward ja M. Wathelet (ettekandja),

kohtujurist: D. Ruiz-Jarabo Colomer,

kohtusekretär: ametnik L. Hewlett,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

– Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA, mida esindas advokaat Tomaso Galletto, Genova,

– Dornier Luftfahrt GmbH, mida esindasid advokaat Antonio Fusillo ja advokaat Alessandro Fusillo, Rooma, ja advokaat Gianfranco Nasuti, Genova,

– Itaalia valitsus, esindaja: välisministeeriumi diplomaatiliste erimeelsuste osakonna juhataja professor Umberto Leanza, keda abistas riiklik esindaja Oscar Fiumara,

– Euroopa Ühenduste Komisjon, keda esindasid õigusnõunik Gérard Rozet ja õigustalituse ametnik Paolo Stancanelli,

arvestades kohtuistungiga ettekannet,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

olles 27. jaanuari 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud suulised märkused, mille esitasid Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (esindajad: advokaat Tomaso Galletto ja advokaat Ivano Cavanna, Genova), Dornier Luftfahrt GmbH (esindajad: advokaat Antonio Fusillo ja advokaat Alessandro Fusillo), Itaalia valitsus (esindaja: Oscar Fiumara) ja komisjon (esindaja: Paolo Stancanelli),

olles 4. märtsi 1999. aasta kohtuistungil ära kuulanud kohtujuristi ettepaneku,

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Tribunale di Genova esitas 29. juuli 1997. aasta määrusega, mis saabus Euroopa Kohtusse sama aasta 11. augustil, EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel kaks eelotsuse küsimust EÜ asutamislepingu artikli 92 (muudetuna EÜ artikkel 87) tõlgendamise kohta.
- 2 Need küsimused tekkisid kohtuasjas Industrie Aeronautiche e Meccaniche Rinaldo Piaggio SpA (edaspidi „Piaggio”) vs. Saksa õiguse alusel asutatud äriühing Dornier Luftfahrt GmbH (edaspidi „Dornier”) seoses 30 028 894 382 Itaalia liiri suuruse summa tagastamisega, mille Piaggio oli Dornierile maksnud.
- 3 Piaggio ostis Dornierilt kolm õhusõidukit, mis olid mõeldud Itaalia relvajõududele. Nende eest tasumiseks tegi Piaggio alates 1992. aasta detsembrist Dornieri kasuks mitmeid makseid ja maksevolitusi ning loovutas nõudeid.
- 4 Tööstusministri ja riigikassaministri ühise 28. novembri 1994. aasta dekreediga (*Gazzetta ufficiale della Repubblica italiana (GURI)* nr 281, 1.12.1994) võeti Piaggio vastavalt 3. aprilli 1979. aasta seadusele nr 95/79 (*GURI* nr 94, 4.4.1979, edaspidi „seadus nr 95/79”) erakorralise haldusrežiimi alla. See otsus tehti pärast Tribunale di Genova 29. oktoobri 1994. aasta kohtuotsust, milles tuvastati Piaggio maksejõuetus ja asjaolu, et tema suhtes saab lubada erakorralise halduse menetluse kohaldamist.
- 5 14. veebruaril 1996. aastal pöördus Piaggio Tribunale di Genova poole, et see kuulutaks esiteks kehtetuks ja kõigi tema võlausaldajate jaoks õigustühiseks kõik maksed, nõuete loovutamised ja maksevolitused, mis on tehtud Dornieri kasuks erakorralise haldusrežiimi alla võtmisele eelnenud kahe aasta jooksul, ning teiseks kohustaks Dornieri vastavaid summasid koos intressidega tagastama. Piaggio väitis selle kohta, et Dornier, kes küll juba teadis maksete peatamisest, sai tema käest kolme õhusõiduki müügi eest mitu eelismakset kokku 30 028 894 382 Itaalia liiri väärtuses ja sellega rikuti kõigi võlausaldajate võrdse kohtlemise põhimõtet.
- 6 Piaggio tugines oma hagis pankrotiseaduse artiklile 67, mida saab käesoleval juhul kohaldada pankrotiseaduse nr 95/79 artiklite 1 ja 203 alusel ning milles on sätestatud, et maksed, mis on tehtud kahe aasta jooksul enne maksejõuetuks kuulutamist ja erakorralise halduse menetluse algatamist, tuleb kõigi maksejõuetu ettevõtja võlausaldajate kasuks tagasi võita.
- 7 Oma kaitses tugines Dornier sellele, et seadus nr 95/79 on asutamislepingu artikliga 92 vastuolus.

- 8 Seadusega nr 95/79 on kehtestatud raskustesse sattunud suurettevõtjate erakorralise halduse menetlus.
- 9 Selle seaduse artikli 1 esimese lõigu kohaselt saab nimetatud menetlust kohaldada äriühingute suhtes, kus on vähemalt ühe aasta jooksul olnud palgal vähemalt 300 töötajat ning millel on krediitiasutuste, sotsiaalkindlustusasutuste või riigi enamusosalusega äriühingute ees võlgu, mille summa on 80,444 miljardit Itaalia liiri või rohkem ja mille summa on vähemalt viis korda suurem kui äriühingu sissemakstud kapital.
- 10 Sama seaduse artikli 1 bis alusel saab seda menetlust kohaldada siis, kui maksejõuetus tuleneb kohustusest maksta vähemalt 50 miljardi Itaalia liiri suurused summad, mis moodustavad vähemalt 51% sissemakstud kapitalist, et tagastada riigile, avalik-õiguslikele asutustele või riigi enamusosalusega äriühingutele abi, mis on õigusvastane või ühisturuga kokkusobimatu või mis on saadud tehnoloogiliste uuenduste ja uurimistegevuse rahastamise raames.
- 11 Seaduse nr 95/79 artikli 2 esimese lõigu kohaselt peab ettevõtja selleks, et tema suhtes saaks kohaldada erakorralise halduse menetlust, olema kohtute poolt maksejõuetuks kuulutatud kas pankrotiseaduse kohaselt või seetõttu, et ta ei ole vähemalt kolm kuud palka maksnud. Seejärel võib tööstusminister pärast riigikassaministriga konsulteerimist anda dekreedid, millega äriühing võetakse erakorralise halduse alla ja mis lubab tal võlausaldajate huvides jätkata tegevust kuni kaheaastase ajavahemiku jooksul, mida saab ministeeriumidevahelise tööstuspoliitika koordineerimise komisjoni (Comitato interministeriale per il coordinamento della politica industriale, edaspidi „CIPI“) nõusolekul veel kuni kahe aasta võrra pikendada.
- 12 Erakorralise halduse all olevate ettevõtjate suhtes kohaldatakse pankrotiseaduse üldisi sätteid, välja arvatud seaduses nr 95/79 või hilisemates seadustes sätestatud sõnaselgete erandite korral. Nii ei tohi maksejõuetu äriühingu omanik tavalise likvideerimismenetluse ega ka erakorralise halduse korral käsutada oma vara, millega tuleb põhimõtteliselt rahuldada võlausaldajate nõuded; olemasolevate võlgade intressi arvestamine peatatakse; maksejõuetuks kuulutamisele eelneval perioodil tasutud võlad tuleb tagasi võita; asjaomase äriühingu vara suhtes ei või algatada ega jätkata ühtegi eraldi täitemenetlust. Erinevalt tavalisest pankrotimenetlusest laieneb erakorralise halduse menetluse korral kõigi täitemenetluste peatamine seaduse nr 544/81 artikli 4 kohaselt nii maksuvõlgadele kui ka ettevõtte tulumaksu tasumisega hilinemisel tekkinud trahvidele, intressidele ja viivistele.
- 13 Lisaks võib riik seaduse nr 95/79 artikli 2 bis kohaselt tagada kõik või osa erakorralise halduse alla võetud äriühingute võlgadest, mille need on võtnud igapäevase käitamise ning rajatiste, hoonete ja tööstussiseseade taaskäivitamise ja lõpuleviimise rahastamiseks vastavalt CIPI nõusolekul antud riigikassaministri dekreedis sätestatud tingimustele ja eeskirjadele.
- 14 Saneerimisprotsessi raames on seaduses nr 95/79 sätestatud tingimustel lubatud müüa kogu maksejõuetu äriühingu ettevõtlikompleks. Selle seaduse artikli 5 bis kohaselt tuleb äriühingu omandi tervikliku või osalise üleandmise korral tasuda kindlasummaline miljoni Itaalia liiri suurune registreerimislõiv.
- 15 Sealjuures on erakorralise haldusrežiimi alla võetud äriühingud 6. veebruari 1987. aasta seaduse nr 19/87 (*GURI* nr 32, 9.2.1987) kohaselt vabastatud kohustuslike

sotsiaalkindlustusmaksete tasumata jätmise eest määratavatest trahvidest ja rahalistest karistustest.

- 16 Seaduse nr 95/79 artikli 2 teises taandes on sätestatud, et kui erakorralise haldusrežiimi all oleval äriühingul on lubatud tegevust jätkata, peab tema haldamiseks määratud ametnik koostama sobiva halduskava, mille vastavust üldistele riikliku tööstuspoliitika suunistele kontrollib CIPI, enne kui tööstusminister selle kinnitab. Sama minister peab kinnitama otsused, mis puudutavad selliseid küsimusi nagu ümberkorraldamine, vara müük, likvideerimine või erakorralise halduse perioodi lõppemine.
- 17 Alles erakorralise halduse perioodi lõppedes saab selle režiimi alla pandud äriühingu võlausaldajate nõuded täielikult või osaliselt rahuldada äriühingu vara likvideerimise teel või selle uuesti teenitud kasumist. Lisaks on pankrotiseaduse artiklites 111 ja 212 sätestatud, et erakorralisest haldusest ja äriühingu käitamise jätkamisest põhjustatud kulud, sh tekkinud võlad, tasutakse vara realiseerimise tuludest ning neil on eesõigus enne erakorralise halduse menetluse algatamise kuupäeva tekkinud nõuete ees.
- 18 Erakorralise halduse menetlus lõpeb pärast võlausaldajatega kokkuleppe saavutamist, kogu vara jaotamist, kõigi võlgade kustutamist või pärast seda, kui äriühing on taas muutunud võimeliseks oma kohustusi täitma ja seega uuesti finantstasakaalu saavutama.
- 19 Lisaks tuleb täpsustada, et kirjas E 13/92 (EÜT 1994, C 395, lk 4), mis saadeti Itaalia valitsusele EÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 1 (nüüd EÜ artikli 88 lõige 1) kohaselt, märkis komisjon, et seadus nr 95/79 tundub talle mitmes mõttes kuuluvat asutamislepingu artikli 92 ja sellele järgnevate artiklite kohaldamisalasse, ning nõudis, et talle kõigist selle seaduse kohaldamise juhtudest eelnevalt teatataks, et neid saaks raskustes olevatele ettevõtjatele antava abi suhtes kohaldatavate õigusnormide raames uurida.
- 20 Et Itaalia ametiasutused vastasid, et neil on võimalik eelnevalt teatada ainult seaduse nr 95/79 artiklis 2 bis käsitletava riigitagatise andmisest, otsustas komisjon algatada asutamislepingu artikli 93 lõikes 2 ette nähtud menetluse. Toimikust ei nähtu, et see menetlus oleks päädinud komisjoni lõpliku otsusega.
- 21 Neil asjaoludel otsustas eelotsusetaotluse esitanud kohus, kes kahtles seaduse nr 95/79 kokkusobivuses asutamislepingu artikliga 92, kohtuliku arutamise peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas liikmesriigi kohus võib paluda, et Euroopa Ühenduste Kohus otsustaks vahetult liikmesriigi õigusnormi kokkusobivuse üle asutamislepingu artikli 92 (riigiabi)eeskirjadega?

2. Kas jaatava vastuse korral on põhjust arvata, et võttes vastu 3. aprilli 1979. aasta seaduse nr [95], millega kehtestatakse kriisis olevate suurettevõtjate erakorralise halduse menetlus – eriti selle seaduse meetmed, mis on loetletud käesolevas määruses –, on Itaalia riik lubanud teatavatele selles tekstis määratletud ettevõtjatele (s.t suurettevõtjatele) asutamislepingu artikli 92 vastast abi?”

Eelotsusetaotluse vastuvõetavus

- 22 Piaggio väidab, et eelotsusetaotlus on vastuvõetamatu, sest esiteks ei ole eelotsusetaotluses piisavalt ja selgelt määratletud normatiivne raamistik, kuhu taotletav

tõlgendus asetub, ja teiseks ei ole esitatud küsimused põhikohtuasja lahendamise seisukohalt asjakohased, sest tema tagasivõitmishagi põhineb tavalistel pankrotialastel õigusnormidel, mis näevad ette, et kaks aastat enne maksejõuetuks kuulutamist tehtud maksed tuleb tagasi võita.

- 23 Kuigi eelotsusetaotluses on eelotsuse küsimuse õiguslikku tausta tutvustatud vaid lühidalt, ei ole see asjaolu käesoleval juhul siiski piisav, et küsimus muutuks vastuvõetamatuks. See tutvustus on piisav, sest võimaldab esitatud küsimustest selgelt aru saada.
- 24 Lisaks tuleb meenutada, et vaid liikmesriigi kohus, kellele hagi esitatakse ja kes peab kohtuasjas otsuse tegema, on pädev kohtuasja konkreetseid asjaolusid arvestades otsustama, kas otsuse tegemiseks on vaja eelotsust küsida ja kas tema poolt Euroopa Kohtule esitatud eelotsuse küsimustel on asja otsustamisel tähtsust (vt eriti 1. detsembri 1998. aasta otsust kohtuasjas C-200/97: Ecotrade, EKL 1998, lk I-7907, punkt 25).
- 25 Piisab, kui nentida, et käesolevas asjas mõjutab küsimus, kas sellist korda, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79, tuleb lugeda uueks abiks või olemasolevaks abiks – seda küsimust uurib Euroopa Kohus alljärgnevalt omal algatusel tiheda koostöö raames, mida ta peab liikmesriikide kohtutega tegema –, ka põhikohtuasja lahendamist, võttes arvesse meetmeid, mida eelotsusetaotluse esitanud kohus peab asutamislepingu artikleid 92 ja 93 arvestades võtma, kui tegemist on abiga ja komisjonile ei ole sellest eelnevalt teatatud.
- 26 Lisaks ei anna miski põhjust eelnevalt kinnitada, et kui Piaggio suhtes oleks tervikuna kohaldatud tavalist pankrotimenetlust, olnuks Dornieri olukord kõigis punktides samasugune, eriti mis puutub tema võimalustesse oma nõudeid vähemalt osaliselt rahuldada, hoolimata asjaolust, et maksejõuetuks kuulutamisele eelneva kahtlusperioodi jooksul tehtud maksete tagasivõtmine on ette nähtud ka tavalise pankrotimenetluse korral. Seda küsimust peab hindama liikmesriigi kohus.
- 27 Seega tuleb eelotsuse küsimustele vastata.

Esimene eelotsuse küsimus

- 28 Oma esimese küsimusega tahab eelotsusetaotluse esitanud kohus teada, kas ta võib paluda Euroopa Kohtul vahetult otsustada liikmesriigi meetme kokkusobivuse üle asutamislepingu artikliga 92.
- 29 Esmalt tuleb meenutada, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt ei ole Euroopa Kohus asutamislepingu artikli 177 alusel algatatud menetluse raames pädev tõlgendama liikmesriigi õigust või otsustama, kas liikmesriigi meede on ühenduse õigusega kooskõlas (vt eriti 21. jaanuari 1993. aasta otsust kohtuasjas C-188/91: Deutsche Shell, EKL 1993, lk I-363, punkt 27).
- 30 Kui tegemist on konkreetsemalt kontrolliga selle üle, kas liikmesriigid peavad kinni neile asutamislepingu artiklitest 92 ja 93 tulenevatest kohustustest, tuleb arvesse võtta liikmesriikide kohtute ja komisjoni vastastikku täiendavaid ja eraldiseisvaid rolle, mida Euroopa Kohus meenutas oma 11. juuli 1996. aasta otsuses kohtuasjas C-39/94: SFEI jt (EKL 1996, lk I-3547, punktid 41 jj).
- 31 Samas kui abimeetmete ühisturuga kokkusobivuse hindamine jääb komisjoni ainupädevusse, alludes Euroopa Kohtu kontrollile, on liikmesriikide kohtute ülesanne

kaitsta üksikisikute õigusi olukorras, kus on rikutud asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud kohustust komisjonile riigiabist eelnevalt teatada.

- 32 Selle kindlaksmääramiseks, kas asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud esialgsest uurimismenetlusest mööda minnes võetud riikliku meetme suhtes oleks pidanud nimetatud menetlust kohaldama või mitte, võib liikmesriigi kohtul olla vaja tõlgendada asutamislepingu artiklis 92 sätestatud abi mõistet. Kui, nagu käesoleval juhul eelotsusetaotlusest ilmneb, tal on kahtlusi, kas kõnealust meetet saab lugeda riigiabiks, võib ta paluda komisjonilt selle kohta selgitusi või vastavalt artikli 177 teisele ja kolmandale lõigule võib esitada või peab esitama Euroopa Kohtule asutamislepingu artikli 92 tõlgendamise kohta eelotsuse küsimuse (eespool viidatud kohtuotsuse SFEI jt punktid 49–51).
- 33 Seega tuleb eelotsusetaotluse esitanud kohtule vajaliku vastuse andmiseks uurida küsimust, kas sellist korda, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79 ja mis on erand üldistest pankrotieeskirjadest, tuleb lugeda asutamislepingu artikli 92 tähenduses riigiabiks ja kas sellest oleks pidanud komisjonile enne rakendamist asutamislepingu artikli 93 lõike 3 kohaselt teatama.

Riigiabiks lugemine

- 34 Nagu Euroopa Kohus on juba otsustanud, ei hõlma abi mõiste mitte ainult konkreetseid toetusi nagu subsiidiumid, vaid ka meetmeid, mis eri viisil kergendavad ettevõtjal tavaliselt lasuvat maksukoormust ja mis seetõttu, ehkki tegemist ei ole otseses mõttes subsiidiumidega, on samalaadsed ja samasuguse mõjuga (vt 15. märtsi 1994. aasta otsust kohtuasjas C-387/92: Banco Exterior de España, EKL 1994, lk I-877, punkt 13, ja eespool viidatud kohtuotsuse Ecotrade punkti 34).
- 35 „Abi” mõiste asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses hõlmab selliseid eeliseid, mis on otseselt või kaudselt antud riigi vahenditest või tekitavad lisakulutusi riigile või sel eesmärgil määratud või asutatud organisatsioonidele (vt eriti 7. mai 1998. aasta otsust liidetud kohtuasjades C-52/97 kuni C-54/97: Viscido jt, EKL 1998, lk I-2629, punkt 13).
- 36 Samamoodi, nagu Euroopa Kohus otsustas eespool viidatud kohtuotsuses Ecotrade ESTÜ asutamislepingu artikli 4 punkti c kohta, võiksid mitmed seadusega nr 95/79 kehtestatud korra elemendid, eriti põhikohtuasja asjaolusid arvesse võttes, võimaldada asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi olemasolu kindlaks teha, kui liikmesriigi kohus neile asjaoludele allpool omistatud tähendust kinnitab.
- 37 Esiteks selgub kohtutoimikust, et seadust nr 95/79 saab valikuliselt kohaldada raskustesse sattunud suurte tööstusettevõtjate suhtes, millel on teatud liiki, peamiselt avaliku sektori võlausaldajate ees eriti suured võlad. Nagu Euroopa Kohus eespool viidatud kohtuotsuse Ecotrade punktis 38 rõhutas, on isegi äärmiselt tõenäoline, et asjaomase ettevõtja peamiste võlausaldajate hulka kuulub riik või avalik-õiguslikke asutusi.
- 38 Samuti tuleb rõhutada, et kui tööstusminister otsustas seada raskustes äriühingu erakorralise halduse alla ja lubada tal oma tegevust jätkata, siis isegi kui ta arvestas seda tehes võlausaldajate huve, eriti äriühingu vara väärtuse suurendamise võimalusi, mõjutas tema otsuseid ka soov säilitada äriühingu majandustegevus, pidades silmas riiklikku

tööstuspoliitikat, nagu Euroopa Kohus tões eespool viidatud kohtuotsuse Ecotrade punktis 39 ja nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus ka kinnitas.

- 39 Neil asjaoludel ning võttes arvesse vaidlusaluste õigusnormidega hõlmatud äriühingute liiki ja ministrile antud kaalutusõigust, eriti kui ta lubab erakorralise halduse alla võetud maksejõuetul äriühingul oma tegevust jätkata, vastavad vaidlusalused õigusnormid valikulisuse tingimusele, mis on riigiabi mõiste oluline tunnus (vt selle kohta 26. septembri 1996. aasta otsust kohtuasjas C-241/94: Prantsusmaa vs. komisjon, EKL 1996, lk I-4551, punktid 23 ja 24).
- 40 Järgmiseks tundub, et liikmesriigi õigusloomeorgani eesmärgist olenemata võivad kõnealused õigusnormid seada need äriühingud, mille suhtes neid kohaldatakse, teistega võrreldes paremasse olukorda, lubades neil oma majandustegevust jätkata asjaoludel, mille juures selline võimalus oleks olnud välistatud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamisel, mille puhul on määrav võlausaldajate huvide kaitsmine. Võttes aga arvesse majandustegevuse jätkumisega seotud nõuete eesõigustatust, võib selle jätkumise lubamine niisugustel asjaoludel põhjustada avalikele võimudele lisakulusid, kui peaks tõepoolest tuvastatama, et raskustes äriühingu peamiste võlausaldajate hulgas on riik või avalik-õiguslikud asutused, eriti kui äriühing võlgneb suuri summasid.
- 41 Lisaks seaduse nr 95/79 artikli 2 bis alusel riigitagatise andmisele, millest Itaalia võimud soostusid komisjonile eelnevalt teatama, toob erakorraline haldus kaasa maksuvõlgade ning ettevõtte tulumaksu tasumisega hilinemise eest määratavate trahvide, intresside ja viiviste eraldi täitemenetluste keelu ja peatamise, vabastamise kohustuslike sotsiaalkindlustusmaksete tasumata jätmise eest määratavatest rahatrahvidest ning soodustariifi kohaldamise äriühingu tervikliku või osalise üleandmise korral, kuna sellisel üleandmisel tuleb maksta kindlasummaline miljoni Itaalia liiri suurune registreerimislõiv, samas kui tavaline registreerimislõiv on 3% võõrandatavate varade väärtusest.
- 42 Sellised liikmesriigi õigusloomeorgani lubatud soodustused võivad avalikele võimudele tekitada ka lisakulusid riigitagatisena, riigi võlanõuetest *de facto* loobumise, trahvide või muude rahaliste karistuste maksmise kohustusest vabastamise või vähendatud maksumäära vormis. Teisiti saaks see olla ainult siis, kui tõendatakse, et äriühingu võtmine erakorralise halduse alla ja tema majandustegevuse jätkumine ei ole riigile tegelikult põhjustanud või ei tohiks põhjustada lisakulusid, võrreldes sellega, mis oleks tekkinud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamisel. Nende asjaolude kontrollimine pärast vajaduse korral komisjonilt selgituse küsimist on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne.
- 43 Eelnevat arvesse võttes tuleb järeldada, et äriühingu suhtes sellise korra kohaldamist, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79 ja mis on erand üldistest pankrotieeskirjadest, tuleb lugeda asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi andmist võimaldavaks, kui on tõendatud, et

– sellel äriühingul lubati majandustegevust jätkata asjaoludel, mille juures selline võimalus oleks olnud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamisel välistatud, või

– see äriühing sai ühe või mitu soodustust, mida teised maksejõuetud ettevõtjad ei oleks saanud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamise raames kasutada, näiteks riigitagatis, vähendatud maksumäär, vabastamine trahvide ja teiste rahaliste karistuste tasumisest kohustusest või täielik või osaline *de facto* loobumine riigi võlanõuetest.

Eelnevalt teatamata jätmise tagajärjed

- 44 Asutamislepingu artiklis 93 on kehtestatud ja korraldatud riigiabi andmise pidev jälgimine ja kontrollimine komisjoni poolt. Uue abi kohta, mida liikmesriigid kavandavad, on seal ette nähtud esialgne menetlus, mille puudumisel ei saa antavat abi käsitleda kui nõuetekohaselt määratud. Asutamislepingu artikli 93 lõike 3 esimese lause kohaselt teatatakse komisjonile kõikidest plaanidest abi määramise või muutmise kohta enne nende rakendamist.
- 45 Komisjon luges seaduses nr 95/79 kehtestatud korra siiski „olemasolevaks riigiabiks”, tunnistades küll, et kuigi see seadus on vastu võetud pärast asutamislepingu jõustumist, ei teatud talle sellest asutamislepingu artikli 93 lõike 3 kohaselt. Tema seisukoht tugineb otstarbekusega seotud põhjustele, mille hulgas on tema enda juba neliteist aastat kestnud kahtlused, mis puudutavad seda, kas seadust nr 95/79 saab lugeda riigiabiks, nende ettevõtjate ootusi, kelle suhtes seda korda on kohaldatud, kohaldamise väikest sagedust ja seda, et tegelikult on võimatu tagasinõutavaid summasid tagasi saada.
- 46 Seda seisukohta ei saa vastu võtta.
- 47 Vastus küsimusele, kas abi on uus ja kas selle kehtestamine nõuab järelikult asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud esialgse uurimismenetluse algatamist, ei saa oleneda komisjoni subjektiivsest hinnangust.
- 48 Nagu Euroopa Kohus on oma 9. augusti 1994. aasta otsuses kohtuasjas C-44/93: *Namur-Les assurances du crédit* (EKL 1994, lk I-3829, punkt 13) juba otsustanud, nähtub nii artikli 93 sisust kui ka eesmärkidest, et selle artikli lõike 1 mõttes tuleb olemasoleva riigiabina käsitada juba enne asutamislepingu jõustumiskuupäeva olemas olnud abi ning abi, mida sai nõuetekohaselt rakendada asutamislepingu artikli 93 lõikes 3 sätestatud tingimustel, sh abi, mis tuleneb sellele artiklile Euroopa Kohtu 11. detsembri 1973. aasta otsusega kohtuasjas 120/73: *Lorenz* (EKL 1973, lk 1471, punktid 4–6) antud tõlgendusest, samas kui uue abina, millest tuleb viimase sätte kohaselt eelnevalt teatada, tuleb käsitada meetmeid, millega tahetakse abi määrata või muuta, pidades silmas, et need muudatused võivad puudutada nii olemasolevat abi kui ka esialgseid komisjonile teatatud abikavasid.
- 49 Kuna on selge, et selline kord, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79, võib iseenesest võimaldada asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi anda, ei tohi kõnealust korda järelikult rakendada enne, kui sellest on komisjonile teatatud, ning teatamise korral ei tohi seda rakendada enne, kui komisjon on teinud otsuse, millega ta tunnistab abikava ühisturuga kokkusobivaks, või kui komisjon ei ole kahe kuu jooksul pärast teatamist mingit otsust teinud, ei tohi seda teha enne selle tähtaja lõppu (vt eespool viidatud kohtuotsuse *Lorenz* punkti 4).
- 50 Seega tuleb esimesele küsimusele vastata järgmiselt:
- Euroopa Kohus ei ole asutamislepingu artikli 177 alusel algatatud menetluse raames pädev tõlgendama liikmesriigi õigust või otsustama, kas liikmesriigi meede on asutamislepingu artikliga 92 kooskõlas. Kui liikmesriigi kohtule esitatakse taotlus, mis nõuab, et ta võtaks meetmed asutamislepingu artikli 93 lõike 3 viimase lause rikkumise vastu, võib ta siiski paluda komisjonilt selgitusi või vastavalt artikli 177 teisele ja kolmandale lõigule võib esitada või peab esitama Euroopa Kohtule asutamislepingu

artikli 92 tõlgendamise kohta eelotsuse küsimuse, et teha kindlaks, kas kõnealused riiklikud meetmed kujutavad endast riigiabi, millest oleks pidanud komisjonile teatama.

Äriühingu suhtes sellise korra kohaldamist, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79 ja mis on erand üldistest pankrotieeskirjadest, tuleb lugeda asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi andmist võimaldavaks, kui on tõendatud, et

– sellel äriühingul lubati majandustegevust jätkata asjaoludel, mille juures selline võimalus oleks olnud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamisel välistatud, või

– see äriühing sai ühe või mitu soodustust, mida teised maksejõuetud ettevõtjad ei oleks saanud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamise raames kasutada, näiteks riigitagatis, vähendatud maksumäär, vabastamine trahvide ja teiste rahaliste karistuste tasumise kohustusest või täielik või osaline *de facto* loobumine riigi võlanõuetest.

Kui on selge, et selline kord, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79, võib iseenesest võimaldada asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi anda, ei tohi kõnealust korda rakendada enne, kui sellest on komisjonile teatatud, ning teatamise korral ei tohi seda rakendada enne, kui komisjon on teinud otsuse, millega ta tunnistab abikava ühisturuga kokkusobivaks, või kui komisjon ei ole kahe kuu jooksul pärast teatamist mingit otsust teinud, ei tohi seda teha enne selle tähtaja lõppu.

Teine eelotsuse küsimus

- 51 Võttes arvesse esimesele küsimusele antud vastust, ei ole teisele küsimusele vaja vastata.

Kohtukulud

- 52 Euroopa Kohtule märkusi esitanud Itaalia valitsuse ja komisjoni kohtukulusid ei hüvitata. Et põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus liikmesriigi kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse see kohus.

Esitatud põhjendustest lähtudes

EUROOPA KOHUS (viies koda),

vastuseks Tribunale di Genova 29. juuli 1997. aasta määrusega esitatud küsimustele, otsustab:

1. Euroopa Kohus ei ole EÜ asutamislepingu artikli 177 (nüüd EÜ artikkel 234) alusel algatatud menetluse raames pädev tõlgendama liikmesriigi õigust või otsustama, kas liikmesriigi meede on EÜ asutamislepingu artikliga 92 (muudetuna EÜ artikkel 87) kooskõlas. Kui liikmesriigi kohtule esitatakse taotlus, mis nõuab, et ta võtaks meetmed EÜ asutamislepingu artikli 93 lõike 3 viimase lause (nüüd EÜ artikli 88 lõike 3 viimane lause) rikkumise vastu, võib ta siiski paluda komisjonilt selgitusi või vastavalt asutamislepingu artikli 177 teisele ja kolmandale lõigule võib esitada või peab esitama Euroopa Kohtule asutamislepingu artikli 92 tõlgendamise kohta eelotsuse küsimuse, et teha kindlaks, kas kõnealused riiklikud meetmed kujutavad endast riigiabi, millest oleks pidanud komisjonile teatama.

2. Äriühingu suhtes sellise korra kohaldamist, nagu on kehtestatud 3. aprilli 1979. aasta seadusega nr 95/79 ja mis on erand üldistest pankrotieeskirjadest, tuleb lugeda asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi andmist võimaldavaks, kui on tõendatud, et

– sellel äriühingul lubati majandustegevust jätkata asjaoludel, mille juures selline võimalus oleks olnud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamisel välistatud, või

– see äriühing sai ühe või mitu soodustust, mida teised maksejõuetud ettevõtjad ei oleks saanud üldiste pankrotieeskirjade kohaldamise raames kasutada, näiteks riigitagatis, vähendatud maksumäär, vabastamine trahvide ja teiste rahaliste karistuste tasumise kohustusest või täielik või osaline *de facto* loobumine riigi võlanõuetest.

3. Kui on selge, et selline kord, nagu on kehtestatud seadusega nr 95/79, võib iseenesest võimaldada asutamislepingu artikli 92 lõike 1 tähenduses riigiabi anda, ei tohi kõnealust korda rakendada enne, kui sellest on komisjonile teatatud, ning teatamise korral ei tohi seda rakendada enne, kui komisjon on teinud otsuse, millega ta tunnustab abikava ühisturuga kokkusobivaks, või kui komisjon ei ole kahe kuu jooksul pärast teatamist mingit otsust teinud, ei tohi seda teha enne selle tähtaja lõppu.

Puissochet

Jann Gulmann

Edward

Wathelet

Kuulutatud avalikul kohtuistungil 17. juunil 1999. aastal Luxembourgis.

Kohtusekretär

Viienda koja esimees

R. Grass

J. P. Puissochet